

Moja je tuga što ne sijedi i moje srce...

Autor: [Zvonimir Peranić](#), Objavljeno: 12-10-2012 09:43

Promišljajući o autobiografskom romanu **Mani Gotovac** *Fališ mi* napisao sam: Nevjerojatna senzibilnost, istančana osjetljivost za rezonanciju stvarnosti, tankočutna osjetilnost, svjesnost vremena... karakteristike su kojima Mani Gotovac motri na svijet oko sebe. Na svoje ljubavi, na život, na teatar, društvo... Motritelj motrenjem utječe na motreno. Nova je, revolucionarna paradigma suvremene filozofije znanosti, koja potpuno izokreće sliku o svijetu u kojemu živimo, njegovu percepciju, poimanje. Mehanicistička objektivna stvarnost ne postoji. Svijet i život jest organski sukreirani motrenjem i djelovanjem. Mani Gotovac kao da intuitivno osjeća takvu filozofiju, kao da je živjela i živi takvu sukreaciju. Usmjerenu na pojedino biće, ali i na širu zajednicu u kojoj djeluje.

Kazališna predstava **Pričaj mi o Gorkome** nastala prema dijelovima romana *Fališ mi* u produkciji **HNK Varaždin** dodatno je potvrdila ali i proširila motriteljsko međudjelovanje organičnosti teatra, ne samo Mani Gotovac, već i svakog sudionika, izravnog i neizravnog, ovog kazališnog Događaja. Jer poput Josefa K samo u inverznoj ugodnoj stvarnosti, gledatelji i autori, svi sudionici *procesa*, nesvjesni postupaka promjena doživljavaju i proživljavaju ono zbog čega postoji Kazalište, zbog čega se kreira umjetnost.

U današnjem kazališnom degradiranom ludilu, u kojemu su razine predstava dosegle nezamislive lakoće plitkosti, nezanimljivosti ali i odbojnosti, rijetka su ostvarenja koja će ukazati na potencijal i bit Kazališta. **Pričaj mi o Gorkome** ne samo da ukazuje već ima i potencijal transformacije, promišljanja i nevjerojatne vibrantnosti, naboja i energetskog potencijala kojega samo možete osjetiti i s kojim morate rezonirati.

Danas kada *osjeća da se nalazi u prirodnom stanju, na pragu starosti* do izražaja dolazi punina stvarnoga nepresušnog životnog kapaciteta Mani Gotovac, kapaciteta kojega percipira kao tugu, a kojega opisuju riječi Yannis Ricosa:

*Sasvim je svejedno što sam osijedjela
(nije to moja tuga – moja je tuga
Što ne sijedi i moje srce).*

Upravo prividni paradoks u kojemu je životno iskustvo vidljivo na promjeni tijela ali i zadržana hiperenergija htijenja življenja, koja se ogleda u srcu, iznjedrili su autobiografski roman **Fališ mi** koji još jednom, nakon nebrojenih i najnovijih izdaja, podmuklih bitaka, niskih strasti suradnika, oponentata i uvlačkivača prokazuje ne istrošenost već neku drugu razinu otpora i moćnosti. Tako suvremenog i potrebnog u današnjem svijetu iskrivljenih vrijednosti.

Roman **Fališ mi** unosi novu dimenzionalnost u vremensku matricu Mani Gotovac. Motrenjem ne samo u njenu sadašnjost i ne samo u poznatu prošlost nje kao kritičarke, ravnateljice, intendantice... već svaki čitatelj čitanjem, motrenjem utječe na djelo i djelovanje Mani Gotovac, ali i isto, u povratnoj vezi može probuditi rezonantne tonove i boje. Neke svijetle, a neke tamne.

Pričaj mi o Gorkome prvenstveno se bavi jednim slojem tih dimenzionalnosti. Ljubavi između dva ljudska bića. I to bezuvjetnoj ljubavi. Bez proračunatosti, bez namjere koristi. I to u suštini ostvarenoj ljubavi. Ostvarenoj u svojoj čežnji, tuzi, boli, radosti, žudnji, strasti i **samoći**. Ljubavi koja je svoje fizičko ostvarila u svega tri od trideset godina poznavanja Mani i Gorkog. Ljubavi koja je trideset godina zapravo spašavala. Ljubavi koja se ostvaruje i danas, putem knjige, predstave, motrenjem, poticanjem.

Taj začudni svijet glumački su stvorili sjajna **Lela Margetić** koja je svojom sigurnošću, jasnom artikulacijom, iskustvenom mirnoćom i blagom, gotovo terapijskom pojavnošću protutežila energičnim i razigranim, fluidno eteričnim i nadasve „električno nabijenim“ **Hanom Hegedušić** i **Robertom Plemićem**. Ovaj trio je malu scenu varaždinskog HNK ispunio začudnim elektricitetom i teatarskim potencijalom koji je u svoj vrtlog uvukao publiku koja je svoj izboj imala ne samo u mnogim suzama za vrijeme predstave već i u dugotrajnom pljesku i višestrukim pozivanjem glumaca na naklon.

Ljude razlikujem po tome jesu li u životu živjeli u ljubavi ili nisu. To je moja rasna diskriminacija.

Usuđujući se riskirati da joj život ovisi o drugom biću, postepeno uračunavajući u ljubav svijest o smrti, dozvoljavajući si užitak u ljubavi što nemoguće čini mogućim, Mani Gotovac razotkriva svijet dozrijevanja, tok svijesti i spoznaje u kojemu plod ne opada sa stabla, *nego se naranče pred našim očima same sasuše*, samo što to sušenje nije nestajanje već stvaranje, to je stanje u kojemu se živeći umire i umirući živi. Splet vraćanja izgubljenih identiteta. Mani Gotovac razotkriva tijelo, *tijelo koje čuva naslage koje je nemoguće uništiti. Naslage, slojevi duboke istine, koji se ne mogu nadići*. U podlozi njenoga djelovanja kao temelj izvire poezija. Poetika ljubljenja, strasti, življenja, kreacije.

Živjeti bi moglo značiti postojati u očima onih koje volimo.

Nemoguće je ovu ljubavnu priču promatrati izdvojenu, disjunktну. Ona je isprepletena mnogim činjenicama. Prvenstveno djelom i djelovanjem autorice. Svo to djelovanje, samo je posljedica. Posljedica koja u čarobnoj kauzalnosti za uzrok ima Ljubav. Ljubav kao pokretačku snagu i vrelo stvaranja, motrenja.

U nadsegmentu ovako stvorena kazališna predstava ujedno je i kritika današnjega stanja u teatru. Nasuprot blještavilosti, gigantnosti i površnosti stvorena je esencija teatra koja se suprotstavlja erozivnosti koju danas produciraju uglavnom najveće nacionalne kuće, ali i mnogi tzv. nezavisni umjetnici.

Ma što mi govore da nema više političke dresure u umjetnosti? Kod nas? Ma što mi govore, kada najhalucinantniji srednji vijek još nije prevladan u velikom mnoštvu naših vladajućih ljudskih glava?

Pričaj mi o Gorkome tako postaje *kritički raspoložen prema društvu. Jer dovodi u pitanje lažne vrijednosti. Jer izaziva, provocira, šokira. Ne može se pljačkati materijalno, a da to istodobno nije i duhovno. Pljačkati duhovno i materijalno svoju zemlju znači pljačkati sve oblike njezinih identiteta.*

Borba za identitetom, kritičkim promišljanjem i ukazivanjem tako postaje sastojak koji je sve rjeđe viđen u današnjem (hrvatskom) kazalištu. Duhovna pljačka kriči sa svake strane. Mnoge se kazališne scene pretvaraju u setove sapunica, propaganda jest usmjerena na hipnotičko programiranje budućih gledatelja u marionete tuđih identiteta. Marionete koje će klicati dok se svaka kritika pokušava zatući. Ali... *Netko se mora baviti i kritikom. Bez kritike nema teatra. Mora postojati drugačije mišljenje ili nema ništa.*

Implicitnost kritike u ovome slučaju je zanimljiva. Dok se najveće nacionalne kuće bave „površinskim“ problemima čija vodstva glavinjaju u bespućima ljudske stvarnosti pa tako neki u ova vremena najavljuju sezone temeljene na komediji dok sami stvaraju repertoarnu tragediju, drugima je hit veličanje ubojstva djece dotle one „manje“ institucije pokazuju kazališnu hrabrost i subverzivnost koja nedostaje.

Tako je **Istarsko narodno kazalište** **Gradsko kazalište Pula** praišlo tekst „često izvođenog“ **Slobodana Šnajdera** *Kako je Dunda spasila domovinu* u mudroj i dinamičnoj režiji **Snježane Banović** koja potiče na promišljanje, a šest dana kasnije **HNK Varaždin** praišva **Pričaj mi o Gorkome** koja potiče na osjećanje. Dok **Dunda** eksplicitno progovara o društveno političkom trenutku, a implicitno temelji na varijacijama ljubavi dotle **Pričaj mi o Gorkome** eksplicitno ljubav prokazuje kao jedino bitno i smisljeno nad implicitno besmislenim ništavilom svedremenske društveno političke nužnosti.

Ništa. Što je to ništa? **Samoća.** Što je to samoća? Ovisno o motrenju. Mani Gotovac samoću nije mogla isprovocirati. Samoću je shvaćala kao dugogodišnji rast tumora. A tumor kao demonsku trudnoću. Dakle samoća joj je predstavljala rast demosačke trudnoće u sebi. S druge pak strane ništa jest prostranstvo neizmjenjivog broja varijanti. Svega i u svakome vremenu. Nešto u čemu je sve ostvareno. Skup svega. Poput bijeloga. Bijelo nije boja ali sadrži sve moguće boje, sastavljeno je od svih varijanti. Mani Gotovac tako stvara tetar zapravo iz svega. S programiranim uspjesima i neuspjesima, jer u prostoru ničega ostvarene su i te varijante. *Što bismo mi u životu bez promašaja, što bismo sa samim sobom kada bi sve bilo dobro, što bismo bez te muke koju osjećamo kada smo svjesni da smo pogriješili?*

Njen teatar jest inicijalno zamišljen iz stalne potrebe mijenjanja. *A promjene uvijek donose otpor, nemir i opasnost...*

Stoga je teatar Mani Gotovac teatar otpora, teatar nemira i teatar opasnosti. U životnome tijeku pojedinac je promišljanja kako je otpor, nemir i opasnost stvar trenutka, stvar vremenskoga segmenta, mora se promijeniti jer uvijek nakon kiše dolazi Sunce. No, **Fališ mi,** pa tako i **Pričaj mi o Gorkome** ukazuje na prirodnost stvarnosti, kontinuiranosti stanja i potrebi stalnoga poticanja na promjenu. U različitim vremenima uvijek izvire isto i kada se doimamo slobodnijima ograničenost je zapravo veća. Upravo ove činjenice i iskustva u današnjemu vremenu čine, još jednom, svježinu djelovanja Mani Gotovac. Njeno ukazivanje na čovjeka, njegovu smislenost u ljubavi.